

Частина перша
Подвійне життя
Арсена Люпена

Розділ перший.

Масове вбивство

I

Пан Кессельбах зупинився на порозі вітальні, взяв за руку свого секретаря і схвильованим голосом прошепотів:

— Чемпене, сюди знову хтось заліз.

— Годі-бо, вам, пане, — запротестував секретар, — ви ж самі щойно відчинили двері до передпокою, і поки ми обідали в ресторані, ключа з кишени не виймали.

— Чемпене, хтось знову тут побував, — повторив пан Кессельбах. Він показав на коминок, де лежав саквояж.

— Ось і доказ. Сумка була закрита. А тепер відкрита.

Чепмен заперечив:

— Ви впевнені, що зачинили її, пане? До того ж, у цій сумці були тільки якісь безвартні дрібнички, туалетне приладдя.

— Нічого іншого в ній нема, бо ж, перш ніж вийти, я обачно вийняв гаманець... Інакше... Ні, Чемпене, кажу вам іще раз, хтось сюди удерся, коли ми обідали.

На стіні висів телефон. Він зняв слухавку.

— Алло... Це пан Кессельбах... Квартира 415... Так, так... Будь ласка, панночко, з'єднайте мене з префектурою поліції... Службою Сюрте... Номер не потрібен, чи не так? Добре, дякую... Чекаю біля апарата...

За хвилину він знову заговорив:

— Алло, алло! Я хотів би поговорити з паном Ленорманом, шефом Сюрте. Це Рудольф Кессельбах... Алло!.. Ну, звісно, шеф Сюрте знає, про що мова... Я телефоную з його дозволу... Отакої, нема його?.. З ким тоді маю честь?.. З паном Гурелем, поліцейським інспектором? Здається, мсьє Гурель, ви були присутні при нашій учорашній зустрічі з паном Ленорманом... Так-от, мсьє, те саме сталося і сьогодні. У квартиру, яку я замешкую, хтось залазив. Якщо ви прийдете зараз, то, можливо, виявите докази і щось з'ясуєте... Десь за годину чи дві? Чудово. Попросіть показати вам апартамент номер 415. Ще раз дякую вам, мсьє!

Переїздом у Парижі пан Рудольф Кессельбах, король діамантів, як його ще називали, або, як його ще прозивають, — Володар Кейптауна (його статки оцінювали більше ніж у сто мільйонів) уже тиждень з гаком винаймав на четвертому поверсі готелю «Палас» апартаменти з трьох кімнат, з яких дві великі, з правого боку, — вітальня й житлова кімната — виходили на проспект, а третю, меншу, ліворуч, було приділено секретареві Чемпену, і виходила вона на вулицю Юдеї. За цією кімнатою п'ять подібних приміщень лишили для пані Кессельбах, яка ще збиралася виїхати з Монте-Карло й тільки чекала, коли чоловік її покличе.

Кілька хвилин пан Кессельбах із занепокоєним виглядом міряв кімнату кроками. Це був високий чоловік з рум'яним обличчям, молодявий; блакитні очі мрійника — світло-небесний колір їх прозирали крізь окуляри в золотих обідцях — надавали йому виразу доброти й сором'язливості, що не надто приставало до тієї рішучості, про яку свідчили квадратний лоб і кутаста щелепа.

Він підійшов до вікна: з'ясувалося, що воно замкнене. Втім, хто міг би через нього залізти? Окремий балкон, який тягнувся вздовж квартири, обривався праворуч; з лівого боку від інших балконів над вулицею Юдеї його відокремлював кам'яний межистінок. Кессельбах пройшов до своєї кімнати; вона ніяк не сполучалась із сусідніми. Зазирнув у кімнату секретаря; двері, що виходили в кімнати, залишені для пані Кессельбах, були замкнені, засув на них — засунутий.

— Нічого не втямлю, Чемпене, — зізнався він. — Ось уже кілька разів я виявляю дивні... дуже дивні речі, погодьтеся. Вчора хтось переставив мого ціпка... Позавчора, без сумніву, чиясь рука чіпала мої папери... І я не уявляю навіть, як до цього дійшло...

— Просто бути не може, месьє! — вигукнув Чемпен, щира фізіономія якого не висловлювала ні краплі занепокоєння. — Тільки припущення, та й годі... Доказів просто нема... Лише невіразні здогади... І ще: увійти в ці кімнати можна тільки через передпокій. Але ви ще в день прибуття замовили собі особливий ключ, а другий має тільки ваш слуга Едвардс. А ви ж йому довіряєте?

— Чорт забирай! Незабаром десять років, як він у мене! Але Едвардс обідає в той самий час, що ми, і це погано. Надалі він виходитиме з кімнат лише після нашого повернення.

Чемпен злегка знизав плечима. Хазяїн Кейптауна, з його незрозумілими страхами, безперечно, ставав дещо дивним. Чого боятися в готелі, надто якщо не тримаєш при собі або на собі нічого цінного, жодних більш-менш значних сум.

Вони почули, як відчинилися вхідні двері. Це прийшов Едвардс. Пан Кессельбах покликав слугу.

— На вас сьогодні ліврея, Едвардсе? Нині я не чекаю ніяких візитів... Утім, ні, прийде пан Гурель. Так що залишайтеся в передпокої і стежте за дверима. Ми з паном Чемпеном маємо як слід попрацювати.

Їхня робота тривала лише кілька хвилин, упродовж яких Рудольф Кессельбах переглянув пошту, пробіг очима два чи три листи і вказав, як слід на них відповісти. Чемпен, який чекав з ручкою напоготові, раптом помітив, що пан Кессельбах забіг думками ген-ген.

Він стискав у пальцях й уважно розглядав чорну шпильку, вигнуту, як рибальський гачок.

— Чемпене, — сказав він, — цю штуковину я щойно виявив на столі. Вона, мабуть, тут недаремно, ця зігнута шпилька. Ось вам і доказ, речовий доказ. Тепер ви не можете вже стверджувати, що до вітальні ніхто не залазив. Ця річ не могла потрапити сюди сама.

— Звісно ж, ні, — відказав Чемпен. — Потрапила вона сюди завдяки мені.

— Як це?

— Так, цією шпилькою я скріплював краватку. Я зняв її вчора увечері, коли ви читали, і якось несвідомо зігнув.

Пан Кесельбах пройшов по кімнаті, рвучи вудила. І сказав, зупинившись:

— Ви, звичайно, з мене смієтеся, Чемпене... І з повним правом... Не буду сперечатись, я став дещо... ексцентричним, скажімо так, відколи

недавно з'їздив до Кейптауна... Річ у тім... Ви просто не знаєте, Чемпене, що трапилось нового в моєму житті... у нього увійшов приголомшливий задум... Неабияка річ, яка бачиться наразі лише в тумані майбутнього, але вже вимальовується у ньому... І має стати чимось колосальним. Ах, Чемпене, ви не можете собі й уявити! Гроші — мені до них байдуже, вони у мене є... У мене їх... у мене їх стільки, що і свині не їдять. А це більше, ніж багатство, це сила, могутність, влада. І якщо дійсність виправдає мої передчуття, я стану хазяїном не лише Кейптауна, а й інших місць. Рудольф Кессельбах, авгсбурзький бляхаренко, стане урівень із багатьма з тих, хто раніше позирав на нього згори... І підніметься навіть на більшу висоту, Чемпене, на більшу висоту, ніж вони, можете мені повірити! Якщо тільки...

Він замовк, глянув на секретаря, наче пошкодував, що якимось розбалакався. Проте, захоплений власним поривом, завершив:

— Тепер ви розумієте, Чемпене, причини мого занепокоєння. У цій голові засіла, мов цвях, думка, ідея, що не має ціни... Про неї, можливо, дехто здогадується... І за мною стежать, я в цьому цілком переконаний...

Задзвеніло.

— Телефон, — нагадав Чемпен.

— Можливо, випадково, — докинув пан Кессельбах, думаючи про своє, — це часом не...

Він узяв слухавку.

— Алло? На чіє прохання?... Полковника? Авжеж. Так, це я... Що у вас нового?... Чудово!.. Значить, я на вас чекаю... Чудово, приїдете зі своїми людьми? Чудово! Алло... Ні, ви мене не потурбуєте... я віддам необхідні розпорядження... Все, отже, так серйозно? Повторюю, вказівку дано найсуворішу... Мій секретар та слуга охороняють вхід, і ніхто сюди не ввійде. Дорога вам знайома, чи не так? Тоді не марнуйте жодної хвилини.

Він почепив слухавку й повідомив:

— Чемпене, сюди мають прибути двоє... Так, двоє чоловіків... Едвардс їх впустить...

— Проте... Пане Гурель, бригадир...

— Він прибуде пізніше, за годину. Тому відшліть одразу Едвардса в контору готелю, хай попередить: мене нема ні для кого... Крім як для двох панів, полковника та його друга, та ще й для пана Гуреля. Нехай запишуть їхні імена.

Чемпен зробив те, що йому загадали. Повернувшись, він побачив, що пан Кессельбах тримає конверт, точніше — невеликий пакетик із чорної шкіри, мабуть, порожній. І, здавалося, роздумує, вагається, як з ним учинити: покласти в кишеню чи ще кудись? Нарешті він підійшов до коминка і кинув шкіряний конверт у саквояж.

— Закінчимо з листами, Чемпене, — сказав пан Кессельбах. — У нас лишаються десять хвилин. Ага! Лист од пані Кессельбах. Що ж ви не сказали мені про нього, Чемпене? Не впізнали руки?

Він не приховував хвилювання, з яким розглядав аркуш паперу, що його тримала дружина і що в ньому збереглася, можливо, частка її потаємних дум. Вдихнув аромат її парфумів і, розпечатавши конверт, повільно, напівголосно прочитав — уривками, що долинали до Чемпена:

«Трохи втомилася... Не виходжу з кімнати... Сумую... Коли зможу до вас приїхати?... З нетерпінням чекаю на телеграму...».

— Ви відправили вранці телеграму, Чемпене? Значить, пані Кессельбах буде тут завтра, у вівторок.

Він увесь світився радістю, ніби тягар його справ раптом набагато полегшав, і будь-яке занепокоєння полишило його. Потирав руки, дихав на повні груди, — щасливець, який цілком володів усім, що становило щастя, і здатний його захистити.

— Дзвонять! Чемпене, дзвонять у передпокій! Подивіться, хто прийшов.

Тут увійшов Едвардс зі словами:

— Вас чекають двоє панів, мсьє. Ті самі...

— Я знаю. Вони вже у передпокої?

— Авжеж, мсьє.

— Зачиніть входні двері й не відчиняйте більше нікому... крім пана Гуреля, бригадира Сюрте. А ви, Чемпене, ступайте за цими панами і скажіть їм, що спочатку я хочу поговорити з полковником. Тільки з полковником.

Едвардс і Чемпен вийшли, причинивши за собою двері до вітальні. Рудольф Кессельбах підійшов до вікна і притулився лобом до шибки. Зовні, внизу, вишикувавшись у два паралельних потоки, що їх позначала подвійна лінія огорожі, вулицею котили екіпажі й автомобілі. Ясне весняне сонце змушувало виблискувати мідь і лаковані поверхні. На деревах розпускалося ще боязке листя, бруньки каштанів розкривали перші пелюстки.

— Якого дідька там робить цей Чемпен? — прошепотів Кессельбах. — Скільки можна перемовлятися!

Він узяв зі столу сигару і, прикуривши, випустив кільце диму. Раптом у нього вирвався тихий вигук. Поруч стояла людина, якої він не знав.

Рудольф Кессельбах мимоволі відступив на крок:

— Ви хто?

Незнайомиць, убраний, як слід, навіть елегантсько, чорнявий і чорновусий чоловік, із твердим поглядом, іронічно посміхнувся.

— Хто я такий? Та Полковник.

— Ну ні! Людина, яку я так називаю, яка підписує свої листи цим ім'ям... таким умовним підписом... зовсім не ви.

— Зовсім навпаки... Той, інший усього-на-всього... Втім, любий мсьє, це не має жодного значення. Головне — у тому, що я... це я. І присягаюся вам, що це так.

— Але тоді, мсьє... У вас є ім'я?

— Полковник. До нового розпорядження зв'їть мене так.

Пан Кессельбах геть збентежився. Хто цей незнайомиць? Чого він хоче?

Він покликав:

— Чемпене!

— Яка дивна ідея — звати когось іще! — зауважив на це чужинець. — Хіба вам недостатньо мого товариства?

— Чемпене! — повторив пан Кессельбах. — Чемпене! Едвардсе!

— Чемпене! Едвардсе! — вигукнув непроханий гість. — Де ж ви, мої друзі?! Вас кличуть!

— Пане, я прошу вас, я вимагаю дати мені пройти.

— Але, любий мсьє, хто ж вас перепиняє?

Він чемно відсторонився. Пан Кессельбах підійшов до дверей, відчинив їх і одразу відскочив назад. Зовні стояв інший незнайомиць з пістолетом у руці.

Він пробурмотів:

— Едвардс... Чем...

Язик йому заціпило. В одному з кутків передпокою він побачив секретаря й слугу: вони лежали поруч на підлозі, зв'язані та зі затичками в роті.

За всієї своєї вразливості та схильності до тривоги пан Кессельбах був не з боязких. Ясне відчуття небезпеки не могло змусити

його розгубитися; навпаки, воно повертало йому енергію, готовність до боротьби. Повільно, як і раніше, вдаючи розгубленість і страх, він відступив до коминка та сперся на стіну. Його палець намацував кнопку дзвінка. Знайшовши її, він натиснув.

— А далі? — мовив незнайомиць.

Не відповідаючи, пан Кессельбах невпинно дзвонив.

— А далі? Натискаючи цю кнопку, ви сподіваєтеся, що на ваш заклик зараз збіжиться весь готель? Але, бідолашний мій месье, оберніться ж до стіни! І ви побачите, що дріт обрізано.

Пан Кессельбах миттю повернувся, наче для того, щоби перевірити дріт. Але тут же швидким рухом схопив саквояж, вихопив револьвер, прицілився у незнайомця і натиснув на спуск.

— Чорт! — кинув той. — Ви що, набили цю штуку повітрям і тишею?

Курок клацнув ще раз, потім утрете. Пістолет не вистрелив.

— Ще три постріли, о Королю Кейптауна! Де ваші шість куль? Ось як, месье не хоче більше стріляти? Гай-гай, початок був чудовим.

Він схопив за спинку стілець, повернув його, сів на нього верхи, вказавши панові Кессельбаху на фотель, запропонував:

— Будьте ласкаві, сядьте, любий мсьє, і будьте, як удома. Цигарку? Пусте. Я віддаю перевагу сигарам.

На столі лежала коробка. Він вибрав золотисту гаванську сигару найтоншої вичинки, прикурив та, віддавши поклін, мовив:

— Дякую вам. Сигара просто чудова. А тепер — поговоримо, якщо ви не проти...

Рудольф Кессельбах слухав його, як громом уражений. Ким була ця дивна особа? Побачивши, як він мирно налаштований і водночас балакучий, Кессельбах поступово заспокоювався, йому починало здаватися, що все могло вирішитися без насильства чи грубості. Він витягнув з кишені портфельку, вийняв грубеньку пачку банкнот і спитав:

— Скільки?

Той подивився на нього з подивом, наче намагаючись зрозуміти. Помовчавши, він покликав:

— Мάρку!

Зайшов чоловік з револьвером.

— Мάρку, — правив далі незнайомиць, — месье такий добрий, що готовий подарувати тобі грошей на пару манаток для твоєї подружки. Бери, Мάρку.

Тримаючи, як і раніше, револьвер правою рукою, М'арко простягнув ліву, взяв гроші й пішов.

— Питання вирішено, як ви й зажадали, мес'є, — сказав невідомий. — Тепер про мету мого візиту. Скажу точно й коротко. Мені потрібні два предмети. По-перше, невеликий конверт із чорної шкіри, який ви зазвичай носите зі собою. Потім скринька з гебану¹, яка ще вчора була в цьому саквояжі. Давайте за порядком. Шкіряний конверт?

— Я його спалив.

Невідомий насупився. Напевно, згадав добрі часи, коли мав безпомилкові засоби змусити кого завгодно заговорити.

— Нехай і так. Подивимось. А скринька з гебану?

— Спалив.

— Ах! — пробурчав незнайомиць. — Ви починаєте мене дратувати, мій голубе.

І з нещадною силою вивернув співрозмовнику руку.

— Учора, Рудольфе Кессельбаху, ще вчора, ви побували в Ліонському кредитному банку, на бульварі Італійців, тримаючи під пальтом пакет. Ви орендували сейф... Можу уточнити: сейф № 6 у кулуарі № 9. Поставивши підпис і заплативши, ви спустилися у підвал; коли ж піднялися назад, пакунка з вами вже не було. Усе правильно?

— Цілком.

— Отже, скринька та конверт зберігаються в банку.

— Ні!

— Віддайте мені ключ од вашого сейфа.

— Ні.

— М'арко!

М'арко прибіг одразу ж.

— Ну ж бо, М'арку. Почвірний вузол.

Перш ніж пан Кессельбах устиг наготуватись якось боронитися, його сповили у складне сплетення мотузок, які врізалися йому в тіло щоразу, тільки-но він намагався поворухнутися. Руки були зв'язані за спиною, груди припнуті до спинки фотеля, ноги перебинтовані, наче в мумії.

— М'арку, обшукай!

М'арко зробив, що йому загадали. За дві хвилини він вручив своєму ватажкові маленький нікельований ключ, на якому були вибиті цифри 16 і 9.

¹ Дерево (чорне), вживане на оздобні вироби. (Тут і далі примітки перекладача).

- Чудово. А шкіряний конверт?
- Не було, патроне.
- Значить, він у сейфі. Пане Кессельбаху, будь ласка, назвіть мені секретний шифр.
- Ні.
- Відмовляється?
- Так.
- Мάρку!
- Так, патроне?
- Пристав дуло револьвера до скроні мсьє!
- Зроблено.
- Пальця — на спуск.
- Уже.
- Ну як, мій старий Кессельбаху, говоритимеш?
- Ні.
- Даю десять секунд, жодної більше. Мάρку?
- Так, патроне?
- За десять секунд прострелиш голову мсьє.
- Слухаю.
- Отже, Кессельбаху, рахую: раз... два... три... чотири... п'ять... шість...

Кессельбах подав знак.

- Скажеш?
- Так.
- Устиг. Отже, шифр... Слово, щоби відчинити замок?
- Долор.
- Долор... Ім'я пані Кессельбах, здається, Долорес? Любов, вона така!.. Мάρку, зробиш усе, що я сказав... І дивись, не помилися. Повторюю... Поїдеш до Жерома у відому контору, віддаси йому ключ і повідомити шифр: Долор. Потім разом поїдете у Ліонський кредитний банк. Жером увійде сам, розпишеться у книзі відвідувачів, спуститься у підвал і забере все, що знайде у сейфі мсьє. Зрозуміло?
- Авжеж, патроне. Але якщо сейф випадково не відчиниться, якщо слово «Долор»...
- Спокійно, Мάρку. Вийшовши з банку, ти попрощаєшся зі Жеромом, поїдеш до себе і повідомити мені про результати операції. І якщо, випадково, слово «Долор» не дасть змоги відчинити сейф, у нас двох, мого